

ВІДОБРАЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМТВА

У статті розкрито основні підходи до відображення інноваційних процесів у бухгалтерському обліку, розглянуто основні форми звітності підприємства та показники його роботи, які змінюються під впливом інноваційних процесів.

of his work are considered, what змінюються under act of innovative processes In the article the basic going is exposed near the reflection of innovative processes in a record-keeping, the basic forms of accounting of enterprise and indexes

Стратегія економічного та соціального розвитку України спрямована на запровадження інноваційної моделі. Серед принципів, на яких має ґрунтуватися інноваційна діяльність особливо відзначено інформаційне забезпечення інноваційних процесів. Це пояснюється тим, що інформація є одним з важливих факторів, від якого залежить зваженість та обґрунтованість прийнятих рішень. Отже, проблема формування відповідного інформаційного забезпечення є важливою складовою загальної системи заходів подальшого інноваційного розвитку.

Найбільш повну та достовірну інформацію про усі сторони діяльності економічних суб'єктів містить у бухгалтерський облік. Процеси відображення в обліку інноваційних процесів розглядалися в роботах Я. Крупки [1], І. Солодченко [3], А. Іпатова, А. Пустовіта [2], Л. Гнилицької, А. Бородкіна. Окремі аспекти аналізу інноваційної діяльності

досліджувалися у наукових працях Д.А. Єндовицького, В. Ковальова, І.А. Бланка та ін. Але, на сьогоднішній день, не достатньо чітких методологічних рекомендацій з приводу обліку інноваційних процесів, та бракує методик розрахунку і аналізу впливу інноваційної діяльності на фінансовий результат діяльності підприємства, що погіршує можливості керування фінансовим станом підприємства та негативно відбивається на якості рішень, що приймається.

Отже, інноваційний розвиток вимагає створення відповідних передумов як на загальнодержавному рівні, так і на рівні окремих економічних суб'єктів. Першим кроком на шляху впровадження нової моделі розвитку, має стати створення адекватної інформаційної бази, яка дозволить приймати зважені управлінські рішення. Складність обліку та аналізу інноваційних процесів полягає саме в їх особливості: при втіленні наукових результатів у товари та послуги, на початкових етапах підприємство несе витрати, а віддачу від цих витрат отримує через значний проміжок часу. Відсутність методологічних рекомендацій призводить до розпилення витрат на створення та освоєння нової продукції за різноманітними бухгалтерськими рахунками розходів. Таке ставлення ускладнює визначення собівартості кожного з етапів робіт і формування загальної суми розходів на інновації, що в подальшому ускладнює порівняння отриманих доходів із понесеними витратами. Крім того, для прийняття повноцінних рішень необхідно мати прогнозне уявлення про вплив витрат на теперішні і майбутні результати діяльності економічного суб'єкту.

На першому етапі необхідно визначити об'єкт обліку в інноваційних процесах. На цьому етапі виникає кілька варіантів через те, що за видами інновації поділяються на організаційні, технологічні, продуктові, маркетингові та ін. Відповідно до виду інновацій, що здійснюється змінюються і підходи до його обліку. Звичайно, не можливо розглянути

усе різноманіття інноваційних процесів, крім того, постійно виникають нові форми впровадження наукових досягнень у виробництво. Але, можливо визначити основні типові напрямки впровадження інновацій на підприємстві, і визначити вірогідні шляхи їх обліку, та дослідити вплив на фінансовий результат діяльності підприємства. В рамках даної роботи ми розглянемо облік інноваційних витрат на виробничому підприємстві при створенні продуктових інновацій, але, за умови, коли інновації не є основним видом діяльності підприємства.

Найбільшу складність при обліку витрат на інновації викликають два ключові питання:

1) розподіл витрат

- є витрати, що капіталізуються та згодом складають вартість нематеріального активу (НМА);

- та витрати, що списуються у звітному періоді;

2) визначення моменту, який можливо вважати початком створення нематеріального активу, тобто виокремлення тієї частини витрат, які необхідно та доцільно включити у вартість НМА.

Розглядаючи це питання необхідно звернутися до національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Стандарт, що приділяє увагу дослідженням та розробкам в Україні це ПБУ 8 «Не матеріальні активи»[5]. Згідно з ПБУ 8 головний критерій визначення об'єкту обліку активом є вірогідність отримання економічної вигоди від його використання, тому дослідження списуються в тому періоді, коли вони були здійснені, а розходи на розробку можуть бути або списані, або капіталізуються за рішенням підприємства.

Таким чином, витрати у поточному періоді списуються наступними бухгалтерськими записами:

Таблиця 1 Порівняння впливу на фінансовий результат різних схем обліку інноваційних витрат [4]

Списання витрат у поточному періоді	Накопичення витрат для поступового списання	Капіталізація витрат
Інноваційні витрати увійдуть до складу «Інших операційних витрат» (ряд. 090 ф. №2) та зменшать фінансовий результат від операційної діяльності.	Інноваційні витрати через певний проміжок часу увійдуть до складу собівартості реалізованої продукції (ряд. 040 ф.№2) та зменшать валовий прибуток підприємства	Інноваційні витрати відображаються на допоміжному рахунку 15
Відшкодування відбудеться за рахунок поточного чистого прибутку підприємства, отриманого від реалізації інших видів продукції	Відшкодування відбудеться за рахунок прибутку отриманого від реалізації інноваційних видів продукції	Відшкодування відбудеться за рахунок амортизаційних відрахувань, які будуть нараховані на загальну вартість НМА
Вплинуть на такі коефіцієнти фінансового стану підприємства, як: - операційна рентабельність продаж; - коефіцієнт термінової ліквідності	Вплинуть на такі коефіцієнти фінансового стану підприємства, як: - чиста рентабельність виробництва; - валова рентабельність виробництва; - коефіцієнт обертання запасів та термін їх обертання; - коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості; - коефіцієнт обертання основних засобів; - вплине на обертання оборотного капіталу та термін операційного циклу	Вплинуть на такі коефіцієнти фінансового стану підприємства, як: - коефіцієнт зносу НМА;
В балансі зменшаться відповідні статті матеріальних розходів	Відображаються та утримуються на балансі протягом визначеного терміну, збільшують загальну суму балансу	Відображаються та утримуються на балансі протягом визначеного терміну за остаточною вартістю

Крім окреслених питань при організації обліку інноваційних витрат необхідно врахувати з яких джерел відбувається їх фінансування. Основними джерелами фінансування інноваційних витрат можуть бути:

- 1) власні коштів;
- 2) бюджетні коштів;
- 3) банківські кредити;

4) комбіноване фінансування.

Таким чином, при плануванні діяльності підприємства на наступні періоди необхідно врахувати джерела надходження та відшкодування коштів, що витрачаються на інновації. Джерела фінансування істотно впливають на структуру балансу, а значить і відбиваються на показниках фінансового стану підприємства, які оцінюються інвесторами

Таким чином, інноваційна діяльність підприємства пов'язана із значними витратами, які мають принести економічні вигоди через певний проміжок часу. Згідно з сучасним законодавством підприємства мають відносну свободу у виборі схеми обліку інноваційних витрат. Але обираючи відповідну схему обліку обов'язково необхідно враховувати наслідки такого відображення.

Список використаної літератури:

1. Крупка Я. Варианты учета инновационных процессов на предприятии // Бухгалтерський учт и аудит – 5- 2006 – с. 11-18;
2. Пустовит А. Учёт расходов на освоение новых видов продукции // Бухгалтерский учёт и аудит – №10 – 2000 – с. 40 – 44;
3. Солодченко И. Учёт затрат на научно – исследовательские и опытно – конструкторские работы // Бухгалтерия- № 47 – 2000 – с. 57 – 59;
4. Трохина С.Д., Ильина В.А., Морозова Т.Ф. Управление финансовым состоянием предприятия // Финансовый менеджмент - №1 - 2004;
5. Положение (стандарт) бухгалтерского учета 8 «Нематериальные активы». Нова редакція – Х: Курсор, 2004 – 236 с.